

NISEL IL-KLIEM

(*Jorbot ma' "Lehen il-Malti" Ghadd 173-175, pp. 91-92*)

KOLA : "The Ladybird". Dessoulavy jahseb li l-kelma Maltija għandha x'taqsam mal-kema Għarbija *kūla* "which is rather a hedgehog". Barbera jahseb li hi mqassra mit-Taljan *coccinella*. Fis-sew, imma, il-kelma Maltija hi taqsira ta' *Nicola*. Mat-taqbila tat-tfal tagħna "Kola, Kola mur l-iskola" qabbel l-Isqalli "Cola, Cola, vatteni alla scuola" (Catania). Skond Giacomo De Gregorio fit-tmien volum ta' *Studii Glottologici Italiani* (pag. 99) "Santo Nicola", asello (Noto), *gallinetta della Madonna* (Palermo), *vola, vola, Santo Nicola*, invocazione Palermitana della *coccinella septem punctata*. Raffigurata in San Nicola la coccinella è la protettrice dei bambini."

KUKRUMBAJSA : "A tumble over heads (Falzon); a sommersault." Dessoulavy ma jagħtihiex u Barbera jahseb li hi taħsira tal-frasi Għarbija "kabkaba bir-ra's"—capitombolare colla testa in giù (!!). Imma għan-nisel sewwa qabbel l-Għarbi *karbas* "culbuter, renverser"; *takarbas* "fare la culbute"; *takarbasa* "culbute, degringole" (Beaussier). Tidher li l-kelma Maltija mhix ħlief tibdila fonetika tad-diminutiv *kurbaġsa*.

SABA' : To become, to be reduced to the state of (poverty etc.). Miktuba hażin bil-*għ* fl-aħħar minn Caruana u Falzon, li mxew fuq Vassalli. Nisel dil-kelma hawwad lil Dessoulavy. Barbera ġiebha mill-Għarbi *safagh* "battere, dare un colpo, pigliare uno pei capelli e tirarlo con forza." Imma mal-verb Malti qabbel l-Għarbi ta' l-Affrika ta' Fuq *safa* (L-*s* hija s-*sod* tal-Għarbi) "etre terminè, consommè, affaire. Pervenir, arriver à" (Beaussier). Fil-Malti għandna wkoll il-verb *baqa'* li niktub hit-tielet radikali *għ* għalkemm fil-Għarbi t-tielet radikali hija *j*.

KAWGHEĠ (jew *qawgħeg*) : Dal-verb jinstema l-aktar fit-tienura f'sens riflessiv u jfisser "to writhe, to roll up one's self". Barbera johroġ dal-verb mill-Għarbi *kāw* "to be active". Imma das-sens jitbiegħed ħafna mill-Malti u.

targa', il-verb Gharbi huwa mohfi waqt li l-Malti huwa kwadrilitteru. Dessoulavy jaghti l-Gharbi *kaghkax* "to wriggle", kelma, li kif jghidilna hu, sar jafha minn zewg' Tuneżini. F'Beaussier insibu l-kelma *kaghqax* li tfisser *tortu, un homme, arbre*. Qabbel ukoll l-Gharbi *qaghax* "to fold" (Hava), mnejn harget is-sura Maltija. biz-zieda ta' *w* bhala tieni radikali li ghamlitu kwadrilitteri fil-Malti. Ezempju ieħor ta' verb trilitteru fil-Gharbi u kwadrilitteru fil-Malti hu *khatal* li tfisser "to deceive, to lay in wait for (a prey)" li fil-Malti jsir *ħawtel*.

RESAQ: Stumme fil-ktieb tiegħu "Maltesische Studien" (p. 109) iġib il-verb Malti mill-Gharbi *rasakh* "to bring to a standstill" (Dozy). Dessoulavy jaħseb li mhux ħlief varjanti tal-passiv Gharbi *ruziq* "to receive". Imma fonetikament fil-Malti l-forma passiva Għarbija kienet is-sir *rozoq*, bħal *ħotof* minn *ħataf*, u *ħoloq* minn *ħalaq*. Imbarra dan, *iz-ż* Għarbija bejn zewg' vokali kienet *iz-zomm* l-istess hoss fil-Malti u mhux issir *s*. Barbera jfisser il-kelma aħjar bhala varjanti tal-Gharbi *lasiq* (radikali *s* hija *sod*), "to stick, to glue to" (Hava). Mal-Malta *resaq* qabbel l-Gharbi *rasagh* (*s* hija *sod*) "to stick, to adhere to" (Hava) "porter un coup de lance au point d'en faire entrer le fer dans le corps" (Kazimirski) mnejn tidher li harget it-tifsira Maltija "to draw near, to approach". Mal-verb Malti *ressaq* "to bring together, to bring near" qabbel l-Gharbi *rassagh*, it-tieni sura ta' l-istess verb Gharbi "appliquer, adapter, ajuster, joindre, l'un a l'autre. Ranger, arranger" (Kazimirski). Għall-bdil tal-Gharbi *gh fi q* fil-Malti qabbel *gh f* "xagħlaq", *M. caqlaq*; *Għ. wusgh*; *M. wisq*; u *Għ. saragh. M. xeraq*.

BREJKU: Kelma li ma tinsabx fid-dizzjunarji; imma mxerrda ħafna, l-aktar Għawdex, u tingħad għal kull kliem inkella tagħwiġ jew loġħob ta' kliem li wieħed ma jistax jifhmu. "Tifħaddet bil-brejku" għalhekk ifisser "tġhid xi kliem li tifhmu int biss u mhux dak li jisimgħek." Ikolli ngħid li dil-kelma *brejku* mhix ħlief taqsira ta' *ebrajku*, Lhudi. L-istorja tġħarrafna li Malta fiż-żmien

kien hawn hafna Lhud. U hi haga maghrufa li l-Lhud meta jithaddtu bejniethom jikkellmu b'mod li haddiehor ma jifhimhomx. Qabbel f'das-sens l-espressjoni Ingliza "That's Greek (*jew* double Dutch) to me."

G. AQUILINA.

(Fadal)
